

Шкамарда О. А.

МАРКЕРИ ОСОБИСТІСНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ІНТЕРНЕТ-БЛОЗІ

У статті проаналізовано маркери особистісної ідентичності в англomовному Інтернет-блогі. Визначено та розмежовано поняття ідентичності, ідентифікації та самоідентифікації. Виокремлено лексико-граматичні та стилістичні засоби конструювання фізичної ідентичності в умовах віртуальної комунікації.

Ключові слова: ідентичність, ідентифікація, самоідентифікація, маркери ідентичності.

Шкамарда О. А. Маркеры личностной идентичности в англоязычном Интернет-блоге. – Статья.

В статье проанализированы маркеры личностной идентичности в англоязычном Интернет-блоге. Определены и разграничены понятия идентичности, идентификации и самоидентификации. Выделены лексико-грамматические и стилистические средства конструирования физической идентичности в условиях виртуальной коммуникации.

Ключевые слова: идентичность, идентификация, самоидентификация, маркеры идентичности.

Shkamarda O. A. Personal Identity markers in the English Internet blog. – Article.

The article focuses on the analysis of the personal identity markers in the English Internet blog. The notions of identity, identification and self-identification are defined and differentiated in this paper. Lexical, grammatical and stylistic means of constructing physical identity are singled out.

Key words: identity, identification, self-identification, identity markers.

Сучасні умови суспільного розвитку, зміни в усіх сферах людської діяльності привели до ряду трансформацій не лише зовнішніх соціальних відносин, а й внутрішнього світу людини. За таких обставин актуальності набуває проблема ідентифікації і самоідентифікації особистості в системі соціальних координат. Процес ідентифікації відбувається в умовах міжособистісної взаємодії, найважливішою частиною якої є мовленнєве спілкування.

Електронна комунікація як один із видів спілкування, розширила можливості особистості самовиразитись, розповісти про себе і відшукати своє місце в соціумі. Реальна особистість в умовах інтернет-комунікації перетворюється на особистість віртуальну, яка використовує певний набір лексико-граматичних та стилістичних засобів для самоідентифікації у мережі.

Проблема ідентифікації привертає увагу багатьох вітчизняних та закордонних вчених, оскільки необхідність у встановленні особистісної ідентичності є однією з найважливіших потреб людини. Варто зазначити, що дослідження цієї проблеми має міждисциплінарний та багатовекторний характер. У науковій літературі виділяють філософські [6], психологічні [2], соціальні [1], політичні [10] та культурні [5] аспекти аналізу феномену ідентичності. Для мовознавства останніх років характерним є пошук лінгвістичних аспектів вивчення даного питання, про що свідчать наукові праці Л. В. Єніної [3], О. О. Землякової [4], М. А. Лаппо [7], Е. П. Матузкової [8], В. В. Меньяйла [9], М. С. Школовой [13] та інших. Академічні пошуки науковців зосереджені на виокремленні та аналізі лексичних особливостей конструювання ідентичності у мовленні [7], вивченні вербальної поведінки лінгвокультурних типажів [11], маркерів соціолінгвістич-

ної ідентифікації особистості [12]. У зв'язку з ростом популярності електронного спілкування у мережевих спільнотах типу Facebook, Twitter etc., розширилися можливості зворотного зв'язку широкого загалу з політиками, письменниками та іншими відомими людьми, що, своєю чергою, викликало інтерес до жанрової специфіки Інтернет-комунікації [4], механізмів конструювання особистісної ідентичності в електронному спілкуванні [3], лінгвістичних та семіотичних аспектів вираження ідентичності в електронній комунікації [13].

Мета статті полягає у виявленні лексико-граматичних та стилістичних засобів презентації англomовної особистості в комунікативній ситуації інтернет-блогу як одного з шляхів самоідентифікації в умовах віртуальної комунікації.

Досягнення поставленої мети можливе за умови вирішення наступних завдань: розглянути існуючі підходи до вивчення проблеми ідентичності, розмежувати поняття ідентичності, ідентифікації та самоідентифікації, дослідити специфіку спілкування в авторському блозі, виявити та проаналізувати лексичні, граматичні та стилістичні засоби конструювання особистісної ідентичності в інтернет-блогі.

Загальнотеоретичною базою для нашого дослідження послугував критичний аналіз дискурсу, який охоплює методи дискурс-аналізу, прагматичного аналізу, конверсаційного та лінгвостилістичного аналізу.

Об'єктом статті є особистісна ідентичність в комунікативній ситуації інтернет-блогу, а предметом виступають лексико-граматичні та стилістичні засоби її мовного втілення у цій ситуації.

Увага сучасної лінгвістики у межах цього питання зосереджена на вивченні комунікативної поведінки особистості та аналізі лексичних за-

собів її вираження. Сьогодні загальновідомим є факт, що мова і культура взаємопов'язані і взаємозумовлені, а комунікативна поведінка має лінгвокультурну специфіку. Саме тому дослідження мовленнєвої поведінки учасників комунікативної взаємодії дозволяє зробити висновки про особистісні характеристики мовців.

Соціологи трактують ідентичність як усвідомлення людиною своєї належності до певної лінгвокультурної та соціальної спільноти. У структурі соціальної ідентичності виокремлюють два компоненти: когнітивний – знання про особливості власної групи та усвідомлення себе її членом і афективний – оцінка якостей власної групи, значущості членства в ній [6].

Вперше визначення ідентичності з'являється у роботі американського психолога Е. Еріксона «Ідентичність: юність і криза», який для вивчення цієї проблеми використовує дослідницький інструментарій психоаналізу, філософії та соціології. Процес становлення і розвитку ідентичності, на його думку, надає людині можливість самовизначитись, забезпечити свою цілісність та індивідуальність [2]. Ідентичність, на думку Е. Еріксона, – це складне особистісне утворення, якому притаманна багаторівнева структура, пов'язана з трьома основними рівнями людської сутності: індивідуальним, особистісним і соціальним [2, 54-80].

Ініціативу Е. Еріксона підхоплюють представники когнітивної психології Г. Брейкуелл [14], Х. Теджфел [17], Дж. Тернер [18], які тлумачать ідентичність як когнітивну систему, що регулює поведінку особистості та має дві підсистеми: лінгвістичну і соціальну. Американська дослідниця Г. Брейкуелл розмежовує особистісну ідентичність від соціальної. На її думку, особистісна ідентичність є вторинною стосовно соціальної, оскільки саме засвоєні особистістю категорії та поняття соціальної ідентичності дають їй змогу досягнути свою відмінність від інших і усвідомити себе як індивідуальність [14].

Слідом за Козловець М. А., ми тлумачимо ідентичність як явище, яке виникає, формується та реалізується в процесі мовленнєвої взаємодії між тими, хто належить до певної спільноти і тими, хто знаходиться поза її межами [6], і погоджуємось з розмежуванням понять ідентичності, ідентифікації та самоідентифікації. Наприклад, В. В. Меньяло, досліджуючи ідентичність в контексті сучасної лінгвістики, зауважує, що термін ідентифікація характеризується процесуальністю, а ідентичність – результативністю [9, 1]. При цьому, самоідентифікація – це усвідомлене або неусвідомлене вербальне і невербальне маркування власної ідентичності, тобто належності або неналежності суб'єкта мовлення до певної групи, категорії, класу, типу людей [7, 1]. Базуючись на цих

твердженнях ми розглядаємо ідентифікацію як процес конструювання особистістю власної ідентичності у дискурсивній взаємодії, а, отже, їй притаманні плінність, динамічність і нестабільність.

Отже, людина ідентифікує себе з тими чи іншими спільнотами за різними підставами: родинними, професійними, культурними, територіальними, релігійними, ідеологічними тощо. Результатом ідентифікації індивіда з різними спільнотами є численні ідентичності, що трактується російським соціологом М. Н. Губогло не як множинна ідентичність, а як множина ідентичностей, куди входять етнічна, соціальна, расова, гендерна [1, 29].

У цій роботі ми зосереджуємо увагу на маркерах фізичної ідентичності [16] як невід'ємній частині особистісної ідентичності, яка є основою для подальшої ідентифікації людини у суспільстві.

Дискурсивним середовищем, у якому досліджується особистісна ідентичність, став інтернет-блог (від англ. *web log* – «мережевий журнал чи щоденник подій»), який, на нашу думку, відкриває особистості найширші можливості для самоідентифікації.

Блог – це гіпержанр інтернету, що виявляється модифікованою, оновлюваною веб-сторінкою, яка містить датовані записи (пости), організовані у зворотному хронологічному порядку. Крім текстової блоги містять аудіовізуальну інформацію. Тексти блогу представлені двома основними групами: пости – підготовлені і відредаговані повідомлення з єдиною авторською концепцією, які повністю відповідають характеристикам письмової форми мовлення, а також коментарі – спонтанні короткі повідомлення із множинністю авторства, які належать до усно-письмової форми мовлення [4, 12].

Метою створення персонального блогу є не лише інформування про повсякденні події у житті автора, а і вираження власного ставлення до них. Опис подій насправді є лише фоном, на тлі якого автор може представити себе у певному світлі. Власне блог ведеться особистістю «... не для себе, а задля визнання себе іншими, саме тому тут завжди присутній елемент самореклами» [13, 99]. В умовах електронного спілкування читачі бачать особистість блогера як сукупність написаних ним текстів. Описуючи певні події, автор вибирає ті мовні засоби, які сприятимуть реалізації його інтенцій та зададуть адресанту необхідне для нього сприйняття та бачення цих подій. П. Берк у своїй праці “Advances in Identity Theory and Research” стверджує, що будь-які висловлення містять інформацію про ідентичності автора, а особливо ті, в яких підметом виступає займенник «Я» [15, 13].

Розглянемо особливості конструювання особистісної ідентичності на прикладі автор-

ського блогу американської акторки, письменниці, громадської активістки Джейн Фонди (19). Проаналізувавши такі пости як *"My 75th Birthday"*, *"Exciting News"*, *"Crying"*, *"Extending Thanksgiving into Atlanta"*, *"The Joy of Old Age. (No Kidding)"*, *"My Night at the Oscars and after"*, *"Prime Time Yoga"* (загальною кількістю 5046 слів), ми виокремили основні параметри, за якими акторка конструює свою фізичну ідентичність [16, 18-21], а саме: вік, гендер та зовнішній вигляд, що традиційно належать до соціолінгвістичних маркерів особистісної самоідентифікації.

I. Маркування віку. Розгляд вищезазначених повідомлень дозволив нам виявити, що автор маркує свій вік експліцитно та імпліцитно. Експліцитна номінація віку включає в себе використання займенників "I" / "my" та кількісних і порядкових числівників: *"My 75th Birthday"*, *"I will turn 75 tomorrow..."* (20). Акторка ідентифікує себе як людину поважного віку, яка чітко усвідомлює кількість прожитих нею років: *"I have become so wonderfully, terribly aware of time, of how little of it I have left; how much of it is behind me..."* (22). Стилістичні прийоми оксиморон *"wonderfully, terribly aware of time"* та антитеза *"how little of it I have left; how much of it is behind me"* використані на позначення афективного ставлення акторки блогу до свого віку, яке є аксіологічно суперечливим – одночасно позитивним (*wonderfully*) і негативним (*terribly*). Позитивні конотації, однак, переважають, що виражено за допомогою наступних лексико-граматичних засобів:

I + to be, to feel + Adj.: *"I'm happier than ever, more at peace..."* (20) (я щасливіша і спокійніша ніж будь-коли), *"I feel better, braver, surer..."* (24) (я почувуюся кращою, сміливішою, впевненішою). Прикметники, використані автором, мають позитивне забарвлення та вжиті мовцем у вищому ступені порівняння для інтенсифікації позитивного сприйняття людей, представників спільної з Дж. Фондою вікової категорії (75 років).

Індикацію віку неодноразово здійснено імпліцитно, а саме: шляхом згадки про міжгрупову приналежність блогера: *"Older women are the fastest growing demographic in the world – a world that doesn't often acknowledge our continuing ability to be brave, sensual, funny and creative"* (21), *"40's can be really hard for women because we're moving into a momentous, tectonic shift, a hormonal shift that for – not all, but many – women, can feel like we've lost ourselves and may never get those selves back... We tend to be kinder to ourselves. We stress less... We're more forgiving, less judgmental"* (24).

Маркерами автовключення мовця до групи старших жінок виступають займенники *"we"*, *"our"*, *"ourselves"* (ми, наш / наша, себе). Крім

того, автор презентує категорію «жінки старшого віку» як позитивний фактор за допомогою оцінних лексем *"brave, sensual, funny, creative"* (21) (смівливі, чуттєві, смішні, творчі); *"kinder, more forgiving, less judgmental"* (24). (добріші, здатні більше пробачати та менше осуджувати).

II. Маркування гендеру. Невід'ємним параметром особистісної ідентичності мовця є гендер. Конструювання цього параметру відбувається за допомогою маркування автором своєї приналежності до групи жінок поважного віку, які володіють певними позитивними характеристиками. Крім того, гендер презентується мовцем через соціальні ролі (матері, бабусі, подруги, коханої жінки), які вона виконує у власній сім'ї та суспільстві: *"I have loving, intelligent, challenging children, grandchildren, friends and lover."* (20), *"They still call me Grandma Jane. I love it!"* (23). Отже, акторка намагається створити у реципієнтів узагальнений образ літньої жінки як такої, що задоволена собою і світом навколо себе.

III. Маркування зовнішнього вигляду. Дж. Фонда хоче постати перед читачами не лише як жінка поважного віку, яка задоволена своїм внутрішнім «Я», але і як жінка фізично приваблива. Акторка позиціонує себе як людина, що турбується про свою зовнішність, про що свідчить її постійна робота над своїм тілом шляхом активних занять з йоги та аеробіки: *"I have been doing Yoga since the mid 1990s... I knew that Yoga would make me flexible, but was surprised to find that it could also keep me aerobically fit as well as strong..."* (26). Якісні прикметники *flexible, fit, strong* (гнучкий, в хорошій формі, здоровий) використані автором для надання позитивної оцінки власної фізичної форми.

Матеріальні атрибути (одяг, прикраси), назви яких часто згадуються автором блогу, відіграють важливу роль у створенні бажаного соціально визнаного образу акторки: *"Donatella Versace sent me a sketch, I liked it... I liked the yellow Chopard diamond earrings..."*, *"I changed into another gown, a spotted black and white Reem Acra..."*, *"I wore a gold Badgley Mischka dress..."*, *"... both nights I was adorned with Chopard jewelry..."* (25). Для автора є важливою думка аудиторії, що засвідчує звертання до читачів: *"What do you think, dear readers?"* (25).

Отже, основні параметрами за якими конструюється фізична ідентичність мовця як складова частина особистісної ідентифікації – це вік, гендер та зовнішній вигляд. Ці параметри є взаємозалежними і нероздільними. Маркування особистісної ідентичності може бути виражене експліцитно (за допомогою прямої номінації власних якостей та соціальних ролей) та імпліцитно (за допомогою маркерів автовключення мовця до певної соціальної групи).

Література

1. Губогло М. Н. Идентификация идентичности: этносоциологические очерки / М. Н. Губогло. – М. : Наука, 2003. – 764 с.
2. Эрикссон Э. Идентичность: юность и кризис / Э. Эрикссон ; пер. с англ. А. Д. Андреева, А. М. Прихожан. – М. : Изд. группа «Прогресс», 1996. – 396 с.
3. Енина Л. В. Идентичность в лингвистических исследованиях / Л. В. Енина // Известия Уральского государственного университета. – 2010. – № 4 (81). – С. 162-168.
4. Землякова О. О. Лінгвостилістичні характеристики жанру англomовного корпоративного блогу: автореф. дис. канд. філол. наук / О. О. Землякова. – Харків : Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2010. – 22 с.
5. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: [монографія] / М. А. Козловець. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с.
6. Козловець М. А. Идентичность: понятия, структура и типы / М. А. Козловець // Вісник Житомирського державного університету. Серія : Філософські науки. – 2011. – Вип. 57. – С. 3–9.
7. Лаппо М. А. Лексические средства описания идентичности / М. А. Лаппо // Вестник Томского государственного университета. Филология. – 2011. – № 2 (14). С. 28–32.
8. Матузкова Е. П. Идентичность и лингвокультура: методология изучения : [монографія] / Е. П. Матузкова. – Одесса : Издательство КП ОГТ, 2014. – 333 с.
9. Меньяло В. В. Идентичность в контексте современной лингвистики. / В. В. Меньяло. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://youth.hse.spb.ru/novosti/identichnosti-v-sovremennom-mire-mezhdistsiplinarnye-issledovaniya-i-povsednevnoe-proizvodst>.
10. Нагорна Л. П. Національна ідентичність в Україні / Л. П. Нагорна // НАНУ. Ін-тут політичних і етнонаціональних досліджень. – К., 2002. – 272 с.
11. Ущина В. А. Лінгвокультурний типаж “перша леді США” / В. А. Ущина // Науковий вісник ВНУ. – Луцьк: РВВ “Вежа” Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2012. – № 6 – С. 198–202.
12. Ущина В. А. “LIKE” як маркер соціолінгвістичної ідентифікації мовця / В. А. Ущина // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2011. – № 5.– С. 146–150.
13. Школовая М. С. Лингвистические и семиотические аспекты конструирования идентичности в электронной коммуникации: автореф. дисс. канд. филол. наук / М. С. Школовая. – Тверь, 2005. – 22 с.
14. Breakwell G. M. Coping with Threatened Identities / G. M. Breakwell. – N.Y. : Mithuen, 1986. – 382 p.
15. Burke P. J. Advances in Identity Theory and Research / P. J. Burke, T. J. Owens, R. Serpe. – [Electronic resource]. – Access Mode : <http://www.amazon.com/Advances-Identity-Theory-Research-Peter/dp/030647851X>.
16. Cristal D. The Cambridge Encyclopedia of Language / David Cristal: Third edition. – Cambridge, New York: Cambridge University Press, 2010. – 516 p.
17. Tajfel H. Social Identity and Intergroup Relations / H. Tajfel. – Cambridge Univ. Press, 1982. – 405 p.
18. Turner J. Social Categorization and the Self-concept: A Social Cognitive Theory of Group Behavior / J. Turner // Advances in Group Process. Theory and Research [Ed. by E. J. Lauder]. – Greenwich : Connect, 1985. – V.2. – P. 392-399.

Джерела ілюстративного матеріалу

19. Jane Fonda Official Web Site and Community. – [Electronic resource]. – Access Mode : <http://www.janefonda.com/category/my-blog/>.
20. Jane Fonda Official Web Site and Community. – [Electronic resource]. – Access Mode : <http://www.janefonda.com/my-75th-birthday/>
21. Jane Fonda Official Web Site and Community. – [Electronic resource]. – Access Mode : <http://www.janefonda.com/exciting-news/>
22. Jane Fonda Official Web Site and Community. – [Electronic resource]. – Access Mode : <http://www.janefonda.com/crying/>
23. Jane Fonda Official Web Site and Community. – [Electronic resource]. – Access Mode : <http://www.janefonda.com/extending-thanksgiving-into-atlanta/>
24. Jane Fonda Official Web Site and Community. – [Electronic resource]. – Access Mode : <http://www.janefonda.com/the-joy-of-old-age-no-kidding/>
25. Jane Fonda Official Web Site and Community. – [Electronic resource]. – Access Mode : <http://www.janefonda.com/my-night-at-the-oscars-and-after/>
26. Jane Fonda Official Web Site and Community. – [Electronic resource]. – Access Mode : <http://www.janefonda.com/prime-time-yoga-am-pm/>